
Kuliyeva, M. (2020). Türkmen Halk Masallarını İngilizceye Tercüme Ederken Kültürel Unsurların Korunması ve Aktarılması Üzerine Bir İnceleme. *Folklor Akademi Dergisi*. Cilt:3, Sayı: 2, 436 – 449.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Recieved: 08.06.2020

Kabul / Accepted: 16.08.2020

Araştırma Makalesi / Research Article

TÜRKMEN HALK MASALLARINI İNGİLİZCEYE TERCÜME EDERKEN KÜLTÜREL UNSURLARIN KORUNMASI VE AKTARILMASI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Maral KULİYEVA*

Öz

Masallar, dünya genelinde en çok okunan edebî türlerden biridir ve bir dilden başka dile çevrilen eserler arasında da ön sıralarda yer almaktadır. Özellikle çocuk ve gençlik edebiyatı külliyatında masallar önemli bir yer tutar. Bu nedenle okurların bu tür metinlere olan ihtiyacını karşılamak için masal metinleri orijinal dillerinden birçok yabancı dile çevrilerek çocuk ve genç okuyucuların istifadesine sunulmaktadır.

Geleneksel sözlü edebiyatın ilk örneklerinden biri olarak kabul edilen masallar, ait olduğu toplumun kültürüne ait birçok unsur içerir. Bu bakımdan masal metinlerinin çevirisinde hem yapısal hem de içerik bakımından çok dikkatli olunmalıdır. Türkmen masallarının tercüme örneklerine baktığımızda çevirmenlerin birbirinden farklı yaklaşımlar gösterdiği anlaşılmaktadır. Bazılarının, metnin içerisinde bulunan kültürel dokuyu korumada ve okura aktarmada daha hassas davrandığı görülürken bazıları ise buna dikkat etmemiştir. Masal metnindeki kültürel unsurları aktarmak noktasında da çevirmenlerin bir kısmı uygun gramer yapılarını ve masal türünün ortak söz varlığını kullanarak başarılı tercüme meydana getirmiştir. Bir diğer çevirmen grubu ise bu kadar uğraşmayıp söz konusu kültürel unsuru açıklama yoluna giderek masalın anlaşılabilirlik seviyesini artırmaya çalışmıştır.

Bu çalışmada Türkmen masalları tercüme edilirken içerdiği kültürel unsurların çeviride korunması ve okura aktarılması bakımından yararlanılabilecek metotlardan bahsedilecektir. Bu yöntemler şöyledir: gramer tazminatı (yerini doldurmak), eksplikasiya (özel değişim), tekrarlı ifadeler, transliterasyon (yazaç çevirisi).

Anahtar kelimeler: Türkmen masalları, tercüme, kültür aktarımı.

* Dr., Türkmenistan Devletmemmet Azadı Yabancı Diller Devlet Üniversitesi, maralkulyewa3@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5186-6520

A STUDY ON THE PRESERVING THE CULTURAL ELEMENTS AND TRANSMITTING WHILE TRANSLATING TURKMEN FOLK TALES INTO ENGLISH

Abstract

Fairy tales are among the most widely read literary genres worldwide and also at the forefront among the literary works translated from one language to another. Especially in children and youth literature, fairy tales have an important role. For this reason, fairy tales are presented for the use of children and young readers by getting translated from their original languages to many foreign languages in order to fulfil the need of readers for this kind of texts.

Fairy tales, considered as one of the first examples of traditional oral literature, contain too many cultural elements of the society which it belongs. Therefore, one should be very careful in terms of struct and content while translating the fairy tales. When we examine the translation examples of Turkmen tales, we can see that each translator shows different approach. While some of them tend to be more sensitive about protecting the cultural texture and transmitting it to the readers, the others are not that much sensitive about the issue. Also about the transmitting the cultural elements, some of the translators have created succesful translations by using the correct gramer structures and the common vocabulary of the fairy tale genre. On the other hand, the other group of the translators did not paid that much attention and just tried to increase the intelligibility of the text by explaining that cultural element.

In this study, we will refer the methods can be used in terms of preserving the cultural elements and transmitting to the readers while translating the Turkmen tales. These methods are: grammar compensation (replacing), explicit (special change), repetitive expressions and transliteration.

Keywords: *Turkmen tales, translation, transferring culture.*

Giriş

Geleneksel sözlü edebiyatın ilk örneklerinden biri olarak kabul edilen masallar, ait olduğu toplumun kültürel kodlarını bünyesinde taşıdığı gibi, bunları muhafaza edip gelecek nesillere aktarılmasını sağlayarak toplum için oldukça önemli olan kültürel aktarım işlevini de yerine getirmektedir. Masallar genel olarak; 1. Tekerleme veya döşeme, 2. Asıl masal veya gövde, 3. Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Masallar tekerleme adı verilen bir girişle başlar ve tekerlemeler okurun görsel ve işitsel algısını besleyip dil becerisini de geliştiren bir uyaran niteliği taşır. Ayrıca masalarda konuşma dilinin bütün güzellikleri mevcuttur. Konuşma dilinde sıkça lullanan deyim, atasözü, ikileme vb. gibi kalıp sözlerin pekçoğu ile masalarda karşılaşmaktayız. İşte bütün bu özellikleri nedeniyle masalların tercümesi oldukça dikkat ve bilgi birikimi isteyen bir iştir.

Edebî türler arasında en çok çevirisi yapılan ürünlerden biri de masaldır. Masallar evrensel ve kültürel unsurlar taşıyan metinler olarak çocuk ve gençlik edebiyatının vazgeçilmez türlerinden biridir. Bu nedenle birçok masal farklı dillere tercüme edilerek çok daha geniş bir okur kitlesine ulaşmış veya ulaşmaya devam etmektedir. Ancak bu tercümelerde bazı problemler görülmektedir. Bunların birçoğu da masal metninin içerdiği sosyal ve kültürel unsurların aktarılmasında yaşanmaktadır. Dolayısıyla çevirmen, önce kaynak dil metninin türünü ve özelliklerini saptamalı, ardından bunlar dikkate alınarak çeviri sürecine başlamalıdır. Masalların tercüme edilmesinde kullanılan başlıca yöntemler; gramer tazminatı (yerini doldurmak), eksplikasiya (özel değişim), tekrarlı ifadeler ve transliterasyondur (yazaç çevirisi).

1. İnceleme

1. 1. Gramer tazminatı (yerini dolmak)

İnceleme sırasında çevirmenlerin, genel olarak orijinal metindeki kültürel özellikleri ihtiva eden unsurları ortak söz varlığının yardımıyla aktarmayı isabetli gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca çevirmenlerin diğer unsurların yardımıyla Türkmen halk masallarının yapısal özelliklerini de göz önünde bulundurdıkları anlaşılmıştır.

Çevrimenlerin büyük çoğunluğu, kültürel unsurları ve yapısal özellikleri çeşitli gramer unsurlarının yardımıyla vermeye imkân sağlayan *gramer tazminatı* denilen yöntemi kullanmaktadırlar.

Kalamatino De Blumenthal'ın İngiliz dilindeki Masallar kitabında (Verra Xenophontovna de Blumenthal, 2001) bir araya getirilmiş olan tercümeleri incelediğimizde, çevrimenin İngiliz masallarının geneli için gramer tazminatı yönteminden yararlandığını görürüz.

Örneğin, "*uly gyz*" (ulu kız) deyimini aktarılırken çevrimen, İngilizce için özel bir kullanım alanı olan şu deyim kullanır: *Sweet girl, sweet child*

Gramer tazminatı denilen bu yöntem genel olarak uygun görülmektedir; çünkü Türkmen masalında "*uly gyz*" (ulu kız) ifadesi hoş sesi olan ve asla kötü karakteri olmayan, genç, masum, güzel kızın özelliğini oluşturuyor. Bu ifadenin yardımıyla aynen bu özelliklere sahip karakter yaratılır. Böylece, ifadenin Türkmen dilindeki anlamı korunmuş, anlamsal eşdeğerlik sağlanmış ve tazminat isabetli ve uygun olarak yapılmıştır diyebiliriz.

Gramaer tazminatının başka bir örneğine "Ýylan we garga" (Yılan İle Karga) adlı Türkmen halk masalının İngilizce tercümesinde karşılaşmaktayız.

Garga-da ýylandan gutulyp, **döwrän sürmäge başlaýar** (Türkmen Halk Ertekileri, 2019: 32)

The crow was saved from the snake and **began to live a happy life.**

(*Karga da Yılandan kurtulup, devran sürmeye başlar*)

Masalın orijinal metninde basit bir gramer yapı kullanılmaktadır, çeviri de ise tercüman tekrarlı unsur kullanarak tazminat yöntemine başvurur. Kelimelerin böyle dizilmesi sonucunda masalın sırlı özelliği ve İngiliz okuruna yakın olan masal çevresi oluşturulmaktadır.

Bunun yanında bu masalın tercümesinde masalın kültürel unsurlarının kaybına neden olacak çeviriler de bulunmaktadır:

Oglanlaryň ýoluna göz dikip, garaşyp başlapdyrlar (Akpamyk, 2001: 4).

They looked forward to their sons` coming back.

(*Oğlanların yolunu dört gözle beklemeye başlamışlar*)

Gramer tazminatının başka bir yöntemi de tercümeyle inversiyanın (ters çevirmenin) girmesini sağlamaktır:

Soňra olaryň üçüsi hem galalaryny taşlap, **ökjäni göterýär** (Eşek, horaz hem geçiniň döwleri aldaýşy) (Türkmen Halk Ertekileri, 2019 :13).

Then all three divs left their fortress and **ran away** (How a donkey, cock and goat deceived the divs).

(*Sonra onların üçü de kalelerini bırakıp, tabanları kaldırıyorlar. / Eşek, horoz ve keçinin devleri kandırışı*)

Örnekte de görüldüğü gibi Türkmen Türkçesine ait “ökjäni göter-“ **kalıp ifadesi**, “ran away” ifadesi yardımıyla transfer edilir. Bu durum, sıfatların atlardan sonra dizilmesiyle oluşturulur, bunun sonucunda da orijinal metindeki anlamsal yapı çeviride de korunmuş olur. Dolayısıyla metnin çevirisinde inversiya (ters çevirme) yöntemi kullanılarak anlatımına akıcılık ve etkileycilik kazandırılmış ve masal metninde milli unsur kaybı en az seviyeye çekilmiştir.

Aşağıdaki bölümde de ters çevirme yönteminin başarıyla uygulandığını görmekteyiz:

“It :

- Horaz dogan, sebet doldy. Derrew düş. Öýe baryp garrylary begendireli- diýen.

Horaz oňa:

- Wah, öňräk tapsañ bolmadymy bu maslahaty. *Meniň eýýäm gözüm baglandy- diýen.*

Horazyň gijesine hiç zat görüp bilmeýändigini itini ýadyna düşüpdür-de:

- Şol oturan ýeriňde uklaý onda. Menem hol agajyň köwegine girip ýataryn- diýip, äpet çynaryň iki adam sygar ýaly köwegine sümüpdür (Horaz we it) (Türkmen Halk Ertekileri, 2019: 23).

“The dog said,

“Brother cock, the basket is full. Get down. Let`s go home and make our old man and a woman happy”.

The cock said,

“Oh, couldn't you say it before. *Cannot see anything in the dark. I feel as if I got blind*”. The dog remembered that the cock couldn't see at night and said.

“Oh, stay for night at the place where you are sitting. I will sleep in the hollow of the tree the dog said and got into the plane tree's big hollow”

“*Köpek:*

- *Horoz kardeş, sepet doldu. Hemen aşağıya in. Eve gidip, yaşlıları sevindirelim-demiş.*

Horoz ona:

- *İşte budur, önceden versen olmaz mıydı mı böyle bir tavsiyeyi. Artık benim gözüm de kapandı-demiş.*

Horozun geceleri hiçbir şey görmediğini köpek hatırlamış ve:

- *O zaman sen oturduğun yerde uyuya kal. Ben de bu ağacın kavuğuna girip uyuyayım-demiş, kocaman çınar ağacının iki kişi sığacak kadar geniş mağarasına girmiş (Horoz ile köpek, 23 sayfa).”*

Çevirmen, "Brother cock, the basket is full. Get down" cümlesinde olduğu gibi inversiya (ters çevirme) yöntemi ile tercüme edilen metnin anlatımına etkileyicilik katmıştır. Ayrıca çevirmen, Türkmen halk masalına ait milli unsurların yapısında bulunan ritmik yapıyı korumak için çevirisinde alliterasyon gibi konsonant tekrarlarından yararlanmıştır (Alimow, 2006:49)

1. 2. Eksplikasiya (özel değişim)

Çevirmen, Türkmen halk masallarını tercüme ederken birçok kez Türkmen kültürüne özgü olan bir unsurun, çevirdiği dilde karşılığının olmamasıyla karşılaşabilmektedir. Bu durumda yazar, eksplikasiya (özel değişim) yöntemini kullanır.

Eksplikasiya (özel değişim), leksik-gramer yapı başka bir biçime sokularak, orijinal leksik birliğin, bu leksik birliğin anlamını açıklayıcı deyim ile değiştirilmesidir.

Eksplikasiyanın (özel değişimin) yardımıyla çevirmen Türkmen halk masallarında genellikle kültüre özgü materyal unsurlarının karşılığı olmayan

kelimelerin anlamını açıklayabilmektedir.

Eksplikasiyanın (özel değişimin) açık örneklerini “Akpamyk” (Akpamuk) masalının tercümesinde görebiliriz.

“İkisi at salyp barýarlar welin, ine, bir akmaýa, üstündäki keжебäniň içinde hem bir gyz bar, iýme-içme-de, seret-de otur. “

“They came up to the camel and saw a beautiful girl in the kejebe.”

“İkisi atlarına binip geldiklerinde, işte bir Akmaya, üzerindeki tahtirevanın içinde de bir kız varmış ki yemeden içmeden sadece onu seyretsen yeter. “

Çevirmenin, eksplikasiyayı (özel değişimi) kullanmasının nedeni, İngilizlerin kültüründe gelini tahtirevana bindirme geleneği olmamasıdır ve bunun yanı sıra İngiliz okurları da Türkmenlerin bu geleneğini bilmemektedir.

Bu durumda tercüman Türkmen kültürüne özgü olan “kejebe” (tahtirevan) kelimesinin anlamını açıklayarak metnin anlamsal düzlemine açıklık getirir.

Metinde, eksplikasiya (özel değişimden) dışında da Türkmen kültürüne özgü bir unsur dipnot ile açıklamak yöntemi de kullanılmıştır. Örneğin, “Akpamyk” (Akpamuk) masalı tercüme edilirken tercüman “vizier” kelimesini dipnot ile açıklamayı uygun görmüştür:

“Şol wagtlarda patyşanyň ogly bilen weziriniň ogly awa çykan ekenler.”

“At that time a Shas` s son and a Vizier` s son went hunting.”

“O sıralarda padişahın oğlu ile vezirin oğlu awa çıkmışlar. “

Çevirmen, dipnotta söz konusu kelimeye şöyle açıklamıştır: *vizier: high government official* (Akpamyk, 2001, 20).

Akpamuk adlı masal Türkmen folkloruna ait zengin materyaller barındırmaktadır. Bunlardan biri de aşık oyunu ve bu oyunda çocuğun söylediği tekerlemedir. Aşık oyunu sadece Türkmenlerde değil Türk dünyasının genelinde bilinen ve büyük küçük herkesin severek oynadığı bir oyundur. Oyunlar çocukların kendini ifade etme ve sosyalleşmesinde çok önemli rol oynar. Bu bakımdan Akpamuk` un oğluna altın bir aşık yaptırması ve oyun sırasında söylemesi için bir tekerleme öğretmesi bu noktada önem

taşır (Sağlam 2020: 143). Masal kurgusu içerisinde sunulan söz konusu kültürel unsurların çeviride korunması ve okura ulaştırılması çevirmenlerin en çok dikkat ettiği hususların başında gelir.

. Masalın baş kahramanı olan Akpamuk, oğluna oynaması için altından bir aşık yaptırır ve oyun esnasında söylemesi için de bir tekerleme öğretir. Anlaşıldığı üzere bu, Türkmen millî kültürüne özgü bir durumdur ve İngiliz okur bu kültürel unsuru bilmemektedir. Ancak metnin anlaşılması için de aşık oyunun açıklanması gerekmektedir. Çevirmen de dipnot yöntemini kullanarak metnin anlaşılmasını sağlamıştır.

“Akpamyk doganlaryndan umydygär bolup, ogluna altyn aşyk ýasadyp, özüne hem:

“Aşygyňy atan wagtyň:

Akpamygyň ogly men,

Ýekýagyryň ýegeni men,

Altyn aşygyň, alçy gop,

Ýedi daýym başy üçin,

Iň kiçisi Baýramdyr,

Baýram daýym başy üçin-

diýgin”- diýip öwreden (Akpamyk, 2001: 22)

“She said to her son, “ When you play with this golden ashyk, say this rhyme:

I am a son of Akpamyk,

I am a nephew , of a man with a missing vertebra

My golden ashyk, jump up

For my seven uncles to be healthy

The youngest of whom is Bayram

For my uncle Bayram be healthy too” (Akpamyk, 2001:23)

“Akpamuk kardeşlerinden ümitli olup, oğluna altından aşık yaptırmış ve ona:

Aşığı attığında:

“Akpamuk’un oğlu ben,

Yekyağır’nın yiğeni ben,

Altın aşığım şanslı kalk,

Yedi dayımın başı için,

En küçüğü Bayram’dır,

Bayram dayımın başı için- de, diye

Tavsiyede bulunmuş (Akpamık, 2001:22].”

Çevirmen, dipnotta şu açıklamayı yapmıştır: *ashyk: one of the small bones of a sheep, children use it as a toy.*

Eksplikasiyanın (özel değişimin) bu gibi örnekleri hem çevirmen hem de okur için oldukça işlevseldir. Dipnot yöntemi ile masalın olay örgüsünün akışı bozulmadığı gibi okurun dikkati de genel konular ve olaylardan başka tarafa sapmamaktadır. Ancak dipnotları ve metin içindeki eksplikasiyaları (özel değişimleri) gereğinden fazla kullanmak da doğru değildir çünkü bu yöntemler masalın okunması veya dinlenmesi sırasında anlatımı yavaşlatarak okurun metinle olan etkileşimini zayıflatabilmektedir.

Leksik ve gramer eksplikasiya yöntem, kültüre özgü unsurları tercüme etmede en uygun ve elverişli yöntemlerden biridir. Bu yöntem millî özelliklerin tam anlamıyla aktarılmasına imkân sağlamaktadır. Ayrıca yabancı okurların Türkmenistan kültürünü doğru bir şekilde öğrenmelerine de yardımcı olmaktadır.

1. 3. Gramerle İlgili Tekrarlar

Çeviride kültüre özgü unsurların aktarılmasının b,r başka yolu da tekrarlı yapıların sırasının korunmasıdır.

Yineleme, mantıksal ve duygusal özelliği yaratmaya yardım eden olumlu yöntemlerden biridir. Yinelemeler, kaynağını halk masallarının sözlü (ağız) geleneklerinden almakta olup sahip oldukları ritmik yapı ile okurun

dikkatini metne çekmekte önemli bir işleve sahiptir (Lotman, 1998)

Birçok çeşidi olan yinelemeler, Türkmen halk masallarının yapısal bakımdan önemli unsurlarından biridir. Bundan dolayı masallar yabancı dile aktarıldığında bunların da aktarılması gerekmektedir, çünkü sözünü ettiğimiz bu tekrarlar masalın kültüre özgü unsurlarını ve sözlü geleneğini korumaya yardım etmektedirler.

Tercüme esnasında kültüre özgü unsurları başarıyla aktarmak için birçok gramer yönteminden yararlanılmaktadır. Bu yöntemler incelendiğinde tekrarlı yapıların çevirilerde mutlaka dikkate alındığı ve bunların en uygun biçimde verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Gramer tekrarları denildiğinde, özellikle benzer gramer şekilleri ve benzer gramer yapıları olan kalıp yapılar anlaşılmaktadır. Çoğu durumda gramer tekrarları korunarak Türkmen halk masalının geleneksel dokusu da muhafaza edilmiş olmaktadır.

“Böwencik” (Midecik) adlı masalın tercümesinde garamer tekrarlarını görmemiz mümkündür:

“- Tak-tak etdim,

Dalak iydim,

Pök-pök etdim,

Böwrek iydim.

Gagyldap oturan

Gargany iydim,

Eşeklije babany iydim.

Torumlyja maýany iydim.

On oglany orup iydim.

Kyrk gyzy gyryp iydim.

Sizi iymän nämejik?! (Böwenjik, 2001: 9-10)

“I did tak-tak,

and ate Dalack.

I did perk-perk,
and ate Bowreck.
I ate the cawing Crow.
I ate the grandpa with his donkey.
I ate the Camel with her baby.
I ate ten boys one by one.
I ate forty girls just in few minutes.
Why couldn't I eat you, either?

- *Tak-tak ettim,*
Dalak yedim,
Pök-pök ettim,
Börek yedim.
Gaklayıp oturan
Kargayı yedim,
Eşeklice dedeyi yedim.
Köşeklice mayayı yedim.
On oğlanı döğerek yedim.
Kırk kızı kovarak yedim.
Sizi yemek ne demek ki?!

Masaldaki bu tekrarlı yapılar, anlatımdaki coşkuyu ve gerilimi göstermek için üç kere kullanılmıştır. Görüldüğü üzere bu, tercümede de korunmuştur.

Masalın orijinal metninde hareketin sonucu, geçmiş zaman yapısıyla“etdim” (ettim) ve “ıydim” (yedim) fiillerin yardımıyla gösterilmiştir. Bu, masalın kahramanı Böwenjigiñ (Midecik'in) hareketinin

sonucudur. Bu durum, çeviride şimdiki zaman, geçmiş zaman ve süreklilik yapıları ile verilmeye çalışılmıştır. Çevirilerde tekrarların bazen olduğu gibi korunmadığı da görülmektedir. Bunun yerine çevirmen, masalda gerçekleşen hareketi anlatmaya veya ifade etmeye çalışmaktadır.

Aşağıdaki örnekte ise tercümede fiil tekrarlarının korunmadığı görülmektedir:

“Söwdagärler az ýöräp, köp ýöräp, bir ýere ýetenlerinde, bulary galtamanlar talapdyr (Türkmen halk ertekileri, 2019: 9). “

“The merchants went for a long time and came to one place, but they were attacked by robbers there.”

“Tüccarlar az yürüyüp, çok yürüyüp, bir yere ulaştıklarında onları çapulcular yağmalamışlar.”

Söz konusu örnekte görüldüğü gibi çevirmen, “az ýöräp, köp ýöräp” (az yürüyüp, çok yürüyüp) ifadesini kullanmadan “for a long time” ifadesiyle okura kahramanların yolunun ne kadar uzak ve ne kadar bıktırıcı olduğunu kavratmaya çalışmıştır.

Başta masallar olmak üzere folklor ürünlerinin birçoğunda karşılaştığımız tekrarlı yapılar, çevirmenler tarafından genel olarak çeviri esnasında muhafaza edilmiştir. Bundaki temel gaye kültüre özgü dokunun korunması ve doğru bir şekilde aktarılmasıdır. Ancak az da olsa bazen bu tekrarlı yapıların çeviride korunmadığı da görülmektedir.

1. 4. Transliterasyon (harf çevirisi)

Güncel Türkçe Sözlük’te transliterasyon şöyle tanımlanmıştır: “Yabancı yazıların, okunuşları dikkate alınmadan harf harf aktarılması, harf çevirisi.”(sozluk.gov.tr). Masalların tercümesinde transliterasyon yöntemi ile de karşılaşılmaktadır. Örneğin,

“Bular ýurtdan-ýurda gezip ýörkäler, tilki bir **tamdyryň** körüginde ullakan, tegelek ýagly külçe tapypdyr (Garga, tilki we syçanyň dostlугy) (Türkmen Halk Ertekileri, 2019:19).

“While they were travelling from country to county, the fox found a flat round cake in **tamdyr.**”

“Onlar ülkeden ülkeye dolaşırken, tilki bir tandırın körüğünden kocaman, yuvarlak tereyağlı çörek bulmuş.”

“Bir köne **horjunyň** gözünü külden dolduryp, eşegin üstüne yükläp, üstüne-de horazy müdürripdirler.” (Eşek, horaz hem geçiniň döwleri aldaşy) (Türkmen Halk Ertekileri, 2019: 12).

“They filled the old **horjun** (bag) with ashes, loaded it on the back of the donkey and put a cock on it.”

“Bir eski heybenin gözünü külden doldurup, eşegin üzerine yükleyip, üstüne de horozu bindirmiş.”

Sonuç

Türkmen halk masallarının İngilizceye aktarılırken sahip olduğu kültürel unsurların çeviride en az kayba uğraması veya en iyi şekilde yer alması için çevirmenler birçok yöntem kullanmaktadır. Bunlar, genel olarak sözcük ve gramer yapıları üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bazı tercümanların kültüre özgü unsurları aktarmada zorlandığı görülmüştür. Metindeki millî özellikleri vermeden yapılan tercümeleme olduğu gibi, bazen konuyu veya kavramı açıklayarak metnin anlaşılabilirliğini artırmaya çalışıldığı çeviriler de bulunmaktadır.

Birçok tercüman, çeviride başarılı olabilmek için kültüre özgü unsurları eksiksiz aktarmaya yardım eden çeşitli gramer yöntemleri kullanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, Türkmen halk masallarının İngilizceye tercüme edilmesinde kültüre özgü unsurları aktarmada yararlanılacak gramer yöntemleri şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Grammatik ýerini doldurma (Gramer Birliklerinin Yerini Doldurma)
- 2) Dessury kesgitlemeler (Özel Açıklamalar)
- 3) Grammatik arhaizmler (Gramer Arkaizmler)
- 4) Atributiw söz düzümleri (Tamlamalar)
- 5) Eksplikasiýa (Özel Yapısal Değişim)
- 6) Grammatik gaýtalamalar (Gramerle İlgili Tekrarlar)

Türkmen Halk Masallarını İngilizceye Tercüme Ederken Kültürel Unsurların Korunması ve Aktarılması Üzerine Bir İnceleme

Kültüre özgü unsurları aktarmakta en geniş biçimde yararlanılan yöntem, gramer birliklerin yerini doldurma yöntemidir, çünkü bu yöntem masala millî özellik katarak okur için gerekli olan benzetmeleri göz önünde bulundurabilme durumunu oluşturur. Tercüman, aktarma için hedefteki dilin masallarla ilgili geleneklerine uygun olan gramatik yöntemlere dayanarak evcilleştirme sürecini (domestikasiya prosesini) oluşturuyor ve tercümesini o ülkenin masallarının sahip olduğu metin dokusuna yaklaştırmaya çalışır.

Ayrıca araştırma yaptığımız masallarda çoğunlukla *dessury kesgitlemeler* (Özel Açıklamalar) denilen durumlara ve *grammatik arhaizmlere* (Gramer Arkaizmler) rastladık. Bu yöntemlerin de yukarıdakiler gibi aktarma için hedefteki dilin masallarla ilgili geleneklerini aktarmaya yardım ettiğinin altını çizmeliyiz.

KAYNAKÇA

Akpamyk (2001). Aşkabat: Ruh.

Akpamyk (2014). Aşkabat: TSPS.

Böwenjik (2010). Aşkabat: TDNG.

Bowenjick (2001). Aşkabat: Ruh.

LOTMAN, Y., M. (1998). *Edebi metnin yapısı*. St.Petersburg: Sanat. (Elektronik kütüphane ModernLib.ru.URL:http://modernlib.ru/books/lotman_yuriy/struktura_hudozhestvennogo_teksta/read (erişim tarihi: 02.04.2016)

SAĞLAM, S. (2020). *Türkmenistan Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Bengü Yayınları.

Türkmen Halk Ertekileri (2019). Aşkabat: TDNG.

Turkmen Folk Tales (2019). Aşkabat: TSPS.

<https://sozluk.gov.tr/>